

problemen (abortus enerzijds én bewapening, etc. anderzijds) zo zeer van elkaar verschillen dat ze geen consistent gedrag toelaten, laat staan dat we erom zouden kunnen vragen. Consistent gedrag veronderstelt vergelijkbare probleem-situaties, zo stelt prof. Kuitert.

Ik ben blij, dat ik in dit opzicht in zekere zin eindelijk eens een medestander krijg. Hoe ben ik achtervolgd en heb ik geleden door hen die mijn verdediging van het abortus-wetsontwerp altijd in verband brachten met mijn stellingname inzake de bewapening. Het kwam en komt overigens in de beste kringen voor. Ik herinner aan de opening van het artikel van prof. Rothuizen in AR-Staatskunde van maart 1975: *„Een christen heeft eerbied voor het leven, behoort deze althans te hebben. D.w.z. hij heeft die eerbied lang niet altijd getoond. Ik denk aan zijn visie op het oorlogsvraagstuk of de levensontplooiing van het andere geslacht, het andere ras en de andersdenkenden. Dikwijls heeft hij zichzelf dan ook in eerbied voor het leven overtroefd gevoeld en terecht”*.

Prof. Rothuizen kon dan ook de oproep zeker ondertekenen.

Toch moet ik bekennen dat ik van deze redenering zelf ook onder de indruk ben gekomen. Zeker in de relatering aan de uitwerking, dat een christen nooit absolute eerbied aan het leven toekent.

In het „gij zult niet doden” wordt immers alleen het wederrechtelijk doden afgewezen. Zo kan ik uit de voeten: abortus-provocatus in de gebrokenheid van deze wereld toegestaan in noodsituaties en geweld eveneens in dienst van de vrijheid en de gerechtigheid.

Overheid

Bij nader inzien heb ik echter onderkend, dat het bij beide problemen *bij wetgeving* niet in de eerste plaats gaat om ons persoonlijk handelen, maar om de vraag wat de Overheid kan en moet doen ter bescherming van zo-

wel het ongebooren als het reeds bestaande leven.

Zo kan het, dat ik niet alleen op grond van de nood (dat voor alles!), maar ook op grond van de wetspraktijk tot een verruiming van de bestaande abortus-wetgeving moet komen.

In dit opzicht spreekt Brunner mij aan wanneer hij in zijn boek „*Ge-rechtigheid*” stelt dat het recht „*niet alleen onrechtvaardig kan zijn door hetgeen ze regelt, maar ook door hetgeen ze ongeregeld laat*”.

De overheid dient er op bedacht te zijn dat het recht een levende zaak is, meegroeiend met nieuwe generaties van mensen met nieuwe opvattingen.

De wetgever formaliseert achteraf rechtsregels die in feite al gemeengoed onder de burgers zijn geworden. Indien de wetgever nalaat, de wetten aan te passen aan het veranderend denken, verliest de wetgeving haar wortels in het zedelijk rechtsbewustzijn van het volk, verstart de wet en wordt niet meer nageleefd. Een oproep om aan het absolutisme van het „gij zult niet doden” te ontkomen was in deze zin dan evenzeer nodig geweest.

Zo kan het, wat de bewapening betreft, gelet op de taak van de Overheid in het beschermen en beveiligen van het leven van de onderdanen ook nodig zijn, dat ik déze veiligheidszorg moet uitbreiden.

Bewapeningsspiraal

En dan doemt in dit kader ook een geheel ander vraagstuk op: hoe doen we dat zonder in een heilloze bewapeningsspiraal te komen en welke middelen zijn dan aan de Overheid nog geoorloofd?

Enerzijds de wetenschap, dat er — ethisch gezien — toelaatbare grenzen worden overschreden, omdat de relatiedoe-middelen niet meer aanwezig is. Anderzijds het onbeschermd prijsgeven van volkeren en volksdelen aan de willekeur van een eventuele overweldiger. En dan nog het belastende probleem van de onvoldoende en ver-

ouderde bewapening in geval van nood tegenover hen, die onze veiligheid moeten verdedigen.

Kleine en grote zonden

Tenslotte: wie tegen abortus is, mag ook wel eens aan bewapening denken... En de anti-bewapeningslieden wel eens aan de abortus...

Het blijven toch voor mij niet vergelijkbare problemen, maar ook problemen, die niet geheel en al in termen van mug en kemel, van kleine en grote zonden zijn weer te geven. Wat voor de éne mens een kleine zonde kan zijn, kan voor de andere een grote zonde zijn en omgekeerd. We dienen beide ernstig te nemen.

En een omkering als in de oproep in zekere zin bedoeld, moet inderdaad van een vraagteken worden voorzien.

Dat er mensen met de oproep kunnen instemmen die geen actieve bestrijders zijn van „het grote doden” lijkt me juist, met als bedreiging, dat het uitziften van de mug en het doorzwelgen van de kameel ontstaat.

Maar of dit had kunnen worden voorkomen door de oproep geen oproep maar een getuigenis te laten zijn, is voor mij nog de vraag.

Ook een getuigenis had niet kunnen voorkomen dat het gevaar van stimuleren van verzet tegen het kleine doden aanwezig blijft. En dat men bovendien een vertekend zicht op het grote doden krijgt.

Ik wil graag consistent zijn en „het ene doen en het andere niet nalaten”, maar ik vraag me wel af of dat zo mag worden geïnterpreteerd als prof. Kuitert nu doet, nl. dat alleen bestrijders van de grote zonde het woord van de mug en de kemel kunnen om-draaien zonder de oorspronkelijke spreuk krachteloos te maken.

Kan en mag dit onderscheid zo maar op deze twee problemen (abortus enerzijds, bewapening anderzijds) worden toegepast?